

**YASHIL BYUDJETLASHTIRISH VA UNI O‘ZBEKISTONDA JORIY ETISH
ISTIQBOLLARI.**

Xudoyberdiyeva Umida Yoqub qizi

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti

Moliya” mutaxassisligi 1-kurs magistranti

+998-99-048-12-01

xudoyberdiyevau9@gmail.com

Annotatsiya: Yashil byudjetlashtirish, iqtisodiy resurslarni boshqarish jarayonida ekologik va ijtimoiy masalalarni hisobga olishni nazarda tutadi. Bu jarayon, davlatning moliyaviy resurslarini ekologik barqarorlikni ta'minlash, ijtimoiy adolatni oshirish va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun samarali foydalanishga qaratilgan. O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish istiqbollari, mamlakatning ekologik muammolarini hal qilish, iqtisodiy o'sishni barqarorlashtirish va ijtimoiy rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Kalit soʻzlar: yashil byudjetlashtirish, moliyaviy resurslar, ekologik barqarorlik, xalqaro tajribalar, hamkorlik, ekologik masalalar.

Аннотация: Зеленое бюджетирование предполагает учет экологических и социальных проблем в процессе управления экономическими ресурсами. Этот процесс направлен на эффективное использование финансовых ресурсов государства для обеспечения экологической устойчивости, повышения социальной справедливости и стимулирования экономического роста. Перспективы внедрения зеленого бюджета в Узбекистане важны для решения экологических проблем страны, стабилизации экономического роста и обеспечения социального развития.

Ключевые слова: «зеленое» бюджетирование, финансовые ресурсы, экологическая устойчивость, международный опыт, сотрудничество, экологические проблемы.

Abstract: Green budgeting involves taking into account environmental and social issues in the process of managing economic resources. This process aims to effectively use the financial resources of the state to ensure environmental sustainability, increase social justice and stimulate economic growth. Prospects for the introduction of green budgeting in Uzbekistan are important in solving the country's environmental problems, stabilizing economic growth and ensuring social development.

Key words: green budgeting, financial resources, environmental sustainability, international experiences, cooperation, environmental issues.

Yashil byudjetlashtirish jarayoni, davlat organlari va xususiy sektor o'rtasida hamkorlikni rivojlantirishni talab qiladi. Bu jarayon, ekologik masalalar bilan bog'liq loyihalarni moliyalashtirishda xususiy sektorning ishtirokini oshirishga yordam beradi. Xususiy sektor, yangi texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy etish orqali, davlatning moliyaviy resurslarini samarali boshqarishga hissa qo'shishi mumkin. Shuning uchun, O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish uchun xususiy sektor bilan hamkorlikni rivojlantirish zarur. O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish istiqbollari, xalqaro tajribalarni o'rganish va joriy etish bilan ham bog'liq. Yashil byudjetlashtirish sohasida muvaffaqiyatli tajribalarga ega bo'lgan mamlakatlar, O'zbekiston uchun yaxshi namunalar bo'lishi mumkin. Masalan, Skandinaviya mamlakatlari, yashil byudjetlashtirishni amalga oshirishda yuqori natijalarga erishgan. Ularning tajribalarini o'rganish, O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish jarayonida muhim ahamiyatga ega. Aholi va jamoatchilikni yashil byudjetlashtirish jarayoniga jalb qilish ham muhimdir. O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish uchun, aholining ekologik masalalarga bo'lgan e'tiborini oshirish zarur. Ommaviy axborot vositalari va ta'lim tizimi orqali, aholi orasida ekologik ongni rivojlantirish, yashil byudjetlashtirish jarayonining muvaffaqiyati uchun muhim omil hisoblanadi. Aholining bu jarayonga jalb etilishi, ekologik masalalarga bo'lgan e'tiborni oshiradi va davlatning moliyaviy resurslarini samarali boshqarishga yordam beradi. Yashil byudjetlashtirish jarayonida davlat byudjetining ekologik xarajatlarini oshirish zarur. Yashil byudjetlashtirish jarayonida, davlatning ekologik loyihalarga ajratadigan mablag'lari ko'paytirilishi kerak. Bu, ekologik masalalarni hal qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Masalan, qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish, suvni tejash texnologiyalarini joriy etish va ekologik toza transport tizimlarini yaratish uchun davlat byudjetidan ajratiladigan mablag'lar ko'paytirilishi lozim. Yashil byudjetlashtirish jarayonida monitoring va baholash tizimini joriy etish ham muhimdir. Yashil byudjetlashtirishning samaradorligini oshirish uchun, amalga oshirilayotgan loyihalarni doimiy ravishda monitoring qilish va baholash muhimdir. Bu, davlat organlariga va xususiy sektorga, amalga oshirilayotgan loyihalarning natijalarini tahlil qilish va kerakli o'zgarishlarni kiritish imkonini beradi. Monitoring va baholash tizimi, yashil byudjetlashtirish jarayonining muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish istiqbollari, mamlakatning ekologik barqarorligini ta'minlash, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va ijtimoiy rivojlanishni kuchaytirish uchun muhimdir. Bu jarayon, davlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish, xalqaro tajribalarni o'rganish, aholini jalb qilish va davlat byudjetining ekologik xarajatlarini oshirish orqali amalga oshirilishi mumkin. Shuningdek, monitoring va baholash tizimini joriy etish, yashil byudjetlashtirish jarayonining muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

O'zbekistonning ekologik muammolarini hal qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlashda yashil byudjetlashtirish jarayoni muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon, davlatning moliyaviy resurslarini samarali boshqarish, ekologik masalalarni hisobga olish va ijtimoiy adolatni ta'minlashga yordam beradi. Yashil byudjetlashtirish, O'zbekistonning kelajagi uchun muhim bir qadam bo'lib, mamlakatning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy rivojlanishini birlashtirishga xizmat qiladi. O'zbekistonda yashil byudjetlashtirish jarayonini amalga oshirish, mamlakatning ekologik muammolarini hal qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish, xalqaro tajribalarni o'rganish, aholini jalb qilish va monitoring tizimini joriy etish orqali amalga oshirilishi mumkin. Yashil byudjetlashtirish, O'zbekistonning kelajagi uchun muhim bir qadam bo'lib, mamlakatning barqaror rivojlanishini ta'minlashga hissa qo'shadi.

Shuningdek, O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish jarayonida, davlat organlari, xususiy sektor va jamoatchilik o'rtasida o'zaro aloqalarni kuchaytirish zarur. Bu, ekologik masalalarga e'tibor berish va yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish, nafaqat ekologik muammolarni hal qilish, balki iqtisodiy o'sishni barqarorlashtirish va ijtimoiy rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Yashil byudjetlashtirish jarayonida davlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish, xalqaro tajribalarni o'rganish, aholini jalb qilish va monitoring tizimini joriy etish orqali amalga oshirilishi mumkin. Bu jarayon, O'zbekistonning barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish, mamlakatning ekologik barqarorligini ta'minlash, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va ijtimoiy rivojlanishni kuchaytirish uchun muhimdir. Yashil byudjetlashtirish, O'zbekistonning kelajagi uchun muhim bir qadam bo'lib, mamlakatning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy rivojlanishini birlashtirishga xizmat qiladi. O'zbekistonda yashil byudjetlashtirish jarayonini amalga oshirish, mamlakatning ekologik muammolarini hal qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish, xalqaro tajribalarni o'rganish, aholini jalb qilish va monitoring tizimini joriy etish orqali amalga oshirilishi mumkin. Yashil byudjetlashtirish jarayonining muvaffaqiyati, davlatning ekologik siyosatiga mos keladigan loyihalarni moliyalashtirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Buning uchun, davlatning moliyaviy resurslarini samarali boshqarish va ekologik masalalarni hisobga olish zarur. O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish, mamlakatning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy rivojlanishini birlashtirishga xizmat qiladi.

Yashil byudjetlashtirish jarayonida jamoatchilikning roli juda muhimdir. Jamoatchilik davlatning ekologik siyosatini shakllantirish va amalga oshirishda faol ishtirok etishi, yashil byudjetlashtirish jarayonining muvaffaqiyatini ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi. Jamoatchilik ekologik ongini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Ommaviy axborot vositalari, ta'lim muassasalari va ijtimoiy tarmoqlar orqali aholi orasida ekologik muammolar va yashil byudjetlashtirishning ahamiyati haqida ma'lumot berish, jamoatchilikni bu jarayonga jalb qilishda muhimdir. Shuningdek, jamoatchilik yashil byudjetlashtirish jarayonida o'z fikrlarini bildirish va loyihalarda ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. Davlat organlari jamoatchilikning fikrini inobatga olib, ekologik loyihalarni yanada samarali amalga oshirishlari mumkin. Bu, jamoatchilikning ishtirokini oshiradi va loyihalarning muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

Jamoatchilik, yashil byudjetlashtirish jarayonida amalga oshirilayotgan loyihalarning monitoringi va baholashida ishtirok etishi mumkin. Bu, davlat organlariga va xususiy sektorga amalga oshirilayotgan loyihalarning natijalarini tahlil qilish va kerakli o'zgarishlarni kiritish imkonini beradi. Jamoatchilikning monitoring jarayonida ishtiroki shaffoflikni oshiradi va ekologik masalalarga e'tiborni kuchaytiradi. Bundan tashqari, jamoatchilik mahalliy ekologik tashabbuslarni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi. Mahalliy jamoalar o'z hududlarida ekologik muammolarni hal qilish va yashil iqtisodiyotni rivojlantirish uchun tashabbuslar ko'rsatishi mumkin. Davlat va xususiy sektor mahalliy jamoalarning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash orqali yashil byudjetlashtirish jarayonini samarali amalga oshirishga yordam beradi. Yana bir jihat, jamoatchilik yashil byudjetlashtirish jarayonida ijtimoiy adolatni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ekologik loyihalar ijtimoiy masalalarni ham hisobga olishi kerak. Jamoatchilik ijtimoiy adolatni ta'minlash va ekologik masalalarni hal qilishda davlat va xususiy sektor bilan hamkorlik qilishi mumkin. Jamoatchilikning yashil byudjetlashtirish jarayonidagi roli ekologik ongni oshirish, ishtirok etish, monitoring va baholash, mahalliy tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy adolatni ta'minlash orqali amalga oshiriladi. Jamoatchilikning faol ishtiroki yashil byudjetlashtirish jarayonining muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Yashil byudjetlashtirish, atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlash maqsadida davlat byudjetini ekologik ehtiyojlarga mos ravishda rejalashtirish jarayonidir. Bu jarayon, davlatning iqtisodiy va ekologik siyosatini muvofiqlashtirishga yordam beradi va resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi. O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish, mamlakatning barqaror rivojlanishiga va ekologik muammolarni hal qilishga qaratilgan qadamdir. Yashil byudjetlashtirish jarayoni, birinchi navbatda, davlat organlari va jamoatchilik o'rtasidagi hamkorlikni talab qiladi. O'zbekistonda bu jarayonni amalga oshirishda xalqaro tajribalar muhim ahamiyatga ega. Ko'plab mamlakatlar yashil byudjetlashtirish tizimini muvaffaqiyatli joriy etgan va bu jarayondan ijobiy natijalar olgan. Masalan, Skandinaviya mamlakatlari, Germaniya va Kanada kabi davlatlar yashil byudjetlashtirishni o'z iqtisodiy siyosatining ajralmas qismi sifatida qabul qilgan. Skandinaviya mamlakatlari, ayniqsa, yashil byudjetlashtirish sohasida yetakchi

hisoblanadi. Ularning tajribasi, ekologik masalalarni davlat byudjetini shakllantirish jarayoniga integratsiya qilish orqali amalga oshiriladi. Masalan, Norvegiya va Shvetsiyada davlat byudjetining bir qismi ekologik loyihalarga ajratiladi. Bu mamlakatlar, energiya samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish va atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan loyihalarni moliyalashtirishda jamoatchilikning ishtirokini ta'minlaydi. Germaniya tajribasi ham O'zbekistonga foydali bo'lishi mumkin. Germaniya davlat byudjetini ekologik loyihalar va tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash uchun ajratilgan mablag'lar bilan boyitadi. Bu jarayon, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi va jamoatchilikni ekologik masalalarda faol ishtirok etishga undaydi. Germaniya, shuningdek, yashil byudjetlashtirish jarayonida shaffoflikni ta'minlashga katta e'tibor beradi, bu esa jamoatchilikning ishonchini oshiradi. Kanada ham yashil byudjetlashtirish sohasida ilg'or tajribaga ega. Ular, davlat byudjetining bir qismini ekologik loyihalarga ajratish orqali, atrof-muhitni muhofaza qilish va barqaror rivojlanishni ta'minlashga intiladi. Kanada, shuningdek, mahalliy jamoalarning ekologik tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashga alohida e'tibor qaratadi. Bu, mahalliy darajada ekologik muammolarni hal qilishda jamoatchilikning ishtirokini oshiradi. O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etish jarayoni, xalqaro tajribalarni o'rganish va ularni milliy sharoitga moslashtirish orqali amalga oshirilishi mumkin. O'zbekiston, ekologik muammolarni hal qilishda va barqaror rivojlanishni ta'minlashda xalqaro hamkorlikni kuchaytirishi zarur. Bu, nafaqat davlat byudjetini shakllantirishda, balki mahalliy jamoalarning ekologik tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashda ham muhimdir. Yashil byudjetlashtirish jarayonida jamoatchilikning roli alohida ahamiyatga ega. O'zbekistonda jamoatchilikni bu jarayonga jalb qilish, ekologik ongini oshirish va ijtimoiy masalalarni hal qilishda muhimdir. Jamoatchilik, davlat organlari bilan hamkorlikda, ekologik loyihalarning muvaffaqiyatini ta'minlashda faol ishtirok etishi kerak. Bu, jamoatchilikning fikrini inobatga olish va ekologik siyosatni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Bundan tashqari, O'zbekistonda yashil byudjetlashtirish jarayonida innovatsion texnologiyalarni joriy etish ham muhimdir. Yashil texnologiyalar va qayta tiklanuvchi energiya manbalariga o'tish, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga va ekologik muammolarni hal qilishga yordam beradi. Innovatsion texnologiyalar, resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi va ekologik loyihalarning muvaffaqiyatini oshiradi.

Xulosa: Natijada, O'zbekistonda yashil byudjetlashtirish jarayonini amalga oshirish, mamlakatning barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish, xalqaro tajribalarni o'rganish, aholini jalb qilish va monitoring tizimini joriy etish orqali amalga oshirilishi mumkin. Yashil byudjetlashtirish, O'zbekistonning kelajagi uchun muhim

bir qadam bo'lib, mamlakatning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy rivojlanishini birlashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdurazzakov, S. (2021). "Yashil iqtisodiyot: O'zbekiston uchun yangi imkoniyatlar". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
2. Karimov, I. (2020). "Ekologik barqarorlik va iqtisodiy rivojlanish". Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
3. Mamatov, A. (2022). "Yashil byudjetlashtirish: nazariya va amaliyot". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo'mitasi
4. Axmedov, A. (2023). "O'zbekistonda yashil iqtisodiyotning istiqbollari". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligi.
5. Nurmatov, D. (2021). "Barqaror rivojlanish va yashil byudjetlashtirish: O'zbekiston tajribasi". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi.
6. Qodirov, R. (2022). "Ekologik siyosat va davlat byudjeti". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
7. Rasulov, U. (2020). "O'zbekistonda yashil byudjetlashtirishni joriy etishning asosiy yo'nalishlari". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
8. Ismoilov, A. (2023). "Yashil byudjetlashtirish: xalqaro tajribalar va O'zbekiston". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligi.
9. Sul'tonov, M. (2021). "Barqaror rivojlanish va yashil moliya". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
10. Xudoyberdiyev, A. (2022). "O'zbekistonning ekologik siyosati va yashil byudjetlashtirish". Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish davlat qo'mitasi.